

Lapsed joovad üha nooremalt ja rohkem

Alkoholi on proovinud ja vähemalt korra ka purjus olnud enamik 15-16-aastastest

Alkohol on traditsiooniliselt kuulunud täiskasvanute, eeskätt meeste ellu. Paarikümne viimase aastaga on aga juhtunud see, et alkoholi pruugitakse üha nooremalt ja seda teevad üha rohkem ka naised. Noorte alkoholiprobleemi tõsidust kiputakse aga alahindama, sest võrreldes narkootikumidega peetakse alkoholi eksikombel süütumaks mõnuaineaks.

Teadu on, et Eestis nagu mujalgi arenenud riikides kasvab alkoholitarbimine kiiremini tüdrukute kui poiste hulgas, 15-16-aastaselt ei ole siin enam olulist vahet. Alustatakse enamasti eakaaslaste seltsis ja lahjade jookidega (õlu, kokteilid), hiljem tulevad kangemad joogid. Sõltuvus areneb kiiresti ning ravile pöördub järjest rohkem 20-23-aastaseid, kel on kogunenud juba aastatepikkune alkoholiitarbimise staaž.

Miks lapsed jooma hakkavad? Üks riskiteguritest on täiskasvanu eeskuju. Tõsiasi on, et alkohol ja sellega ühildamine kuulub suure osa täiskasvanute igapäevaellu. Seetõttu võib ka lastel kujuneda arusaam, et purjus või aeg-ajalt "mäluaugus" olemine on täiesti loomulik. Teiseks riskiteguriks on haprad peresuhted. Täiskasvanud vahetavad korduvalt partnereid, kasuõdesid-vendi tuleb ja läheb, samal ajal muutuvad ebapüsivaks ka suhted vana- vanemate ja teiste sugulastega.

Suur hulk täiskasvanuid tuleb oma eluga toime vaid ülima hõivatuse hinnaga. Selle tulemuseks on ajapuudus ja

Ellu Eik
psühhiaater

emotsionaalsete sidemete lõdvenemine peres, üksteisest võõrandumine. Seda püütakse heastada raha ja muude materiaalsete hüvedega, kuid lapse turvalisuse vajadus jääb rahuldamata. Nii kasvab risk sattuda alkoholilümbestesse kampadesse või olla ise nende eestvedajaks, sest raha pole ju probleem. Osa täiskasvanuist on ka ise kiirete ühiskondlike muutuste tõttu toimetulekuraskustes. Paljudel on välja kujunenud nn õpitud abitus ning nad on loobunud pingutamisest, et uuesti järjele saada. Vanemad joovad kontrollimatult ega hooli lastest või elavad oma kibestumise nende peal välja. Selline kodu tõukab aga tänavale ja kampadesse, kus alkoholi- tarbimine on saanud normiks.

Kolmandaks on oluline mõju sõpradel, kelle hulka noor kuulub. Noorte enda väitel tarvitavad nad alkoholi just selleks, et olla koos sõpradega, veeta lõbusalt aega, vabalt suhelda – tunda end teistega samaväärsena, täiskasvanuna.

Neljandaks riskiteguriks on sotsia-

ne keskkond. Ühe suure komistuskivi- na võib välja tuua haridussüsteemi, kus pole kohta neile, kes õppetööga toime ei tule või oma isiksuse arengu eripära tõttu tavalisse kooli ei sobi. Paljud koolid püüavad sellistest õpilastest vabaneda. Kui kõrval pole toetavaid vanemaid või spetsialiste, on suur risk, et laps põgeneb probleemide eest alkoholiuima.

Lisaks sellele kõigele soosivad varajast alkoholipruukimist Eesti ühiskonnas levivad kaootilised väärtushinnangud, pealetükkiv alkoholireklaam ja alkohoolsete jookide ülihea kättesaadavus. Justkui esimeseks harjutuseks lapsehtu poiste-tüdrukute ilmub müügilgi üha uusi lahjasid jooke (4-5% alkoholi), milles alkoholimaitset ei olegi...

Kas kätt saab ette panna? Päriselt mitte, kuid laste ja noorte alkoholisõltuvusse sattumise riske on siiski võimalik vähendada. Esmalt tuleks selleks alkoholi kahjulikkust taas teadvustada. Uimastite ähvardav levik noorte seas ei tähenda sugugi, et alkoholist on loobutud. Meil on vaja kriitiliselt hinnata reklaami ja äri osa noorte alkoholitarbimisele kallutamisel, arendada nõuandlate süsteemi ja kriisiabi.

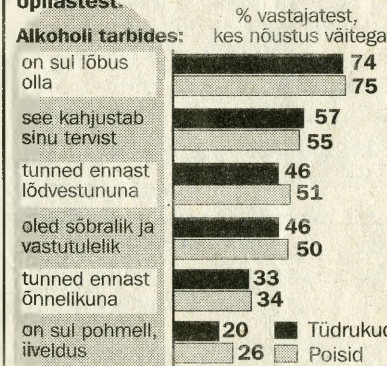
Oluline on parandada lapsevanemate toimetulekut. Selle töö kaks peamist suunda on töötuse vähendamine ning töötute ja nende pereliikmete nõustamine. Erilise tähelepanu alla tuleb võtta pikaajased töötud, sest just nende peredes on laste erinevad toimetulekuriskid kõige suuremad.

Ärardada tuleb laste ja noorte vaba aja sisustamise ja töötamise võimalusi, pöörates erilist tähelepanu vaeste perede, hooletusse jäetud või alkohoolikutest vanemate lastele. Hädaabjalik oleks luua eraldi noorte abikeskus, mis keskenduks sõltuvusprobleemidele – olgu selleks siis sõltuvus alkoholist, narkootikumidest, hasartmängudest vms.

Alkoholiriskide "maandamiseks" on väga raske sõnastada selgeid suuniseid. Mida teha näiteks perekondliku võõrandumisega? Hooguvõtva edukultusega, mõnikord absurdsetes vormides? Ebaselgete piiridega õige ja vale, normaalse ja ebanormaalse, meheliku ja naiseliku jne vahel? Ometi on sel kõigel pistmist noorte alkoholilõmbusega.

Õpilased joovad

Viimase 12 kuu jooksul oli alkoholi tarbinud 89% ja purjus olnud 55% õpilastest.

Allikas: Eesti 15-16-aastaste alkoholi ja narkootikumide kasutamise uuring 1999

Eero Barndok